

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-сиёсий газетаси • 1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган



ИҚТИСОДИЁТНИ БИРЛАШТИРИШ НИЯТИДА

Ислом Абдуғаниевич Каримовнинг Алматига амалий таширфи Ўзбекистон ва Қозоғистон ҳукуматлари ўртасида жуда муҳим икки томонлама ҳужжатларни имзолаш билан аяқланди.

Бу ҳужжатлар орасида энг асосийлари — 1994 — 2000 йилларда иқтисодий бирлаштириш тақомиллаштириш, айрим тўловлар, техникавий кредитга доир ҳужжатларни қайта расмийлаштириш, етказиб берилаётган газ, электр қувавати ва нефть маҳсулотлари ҳақиқатан қолган қаралар, озик-овқат учун дон етказиб бериш шартлари тўғрисидаги битимлардир.

Рўйхатдан кўриниб турибдики, Марказий Осиё минтақасидаги икки катта мустақил республика икки томонлама муносабатларни кенгайтириш, мустақам иқтисодий ҳамкорлик қилишнинг аниқ йўлига ўтиб олди.

Оммавий ахборот воситаларининг вакиллари билан учрашув чоғида Нурсултон Назарбоев билан Ислом Каримов Қозоғистон пойтахтидаги учрашув натижаларига юқори баҳо бердилар. Мутахассислар гуруҳлари бир неча ой давомида тайёрлаган барча ҳужжатлар имзоланди. Бироқ, Ўзбекистон раҳбарининг таширфи протоколда қайд этилган жиҳатлар ва Қозоғистон Президентининг ҳужжатли раисидан.

У батафсил тушунтирмоқчи бўлди. Лекин унинг жавоблари Ислом Каримовни унчалик қаноатлантирмади.

— Қанча технология операция ўтказасиз, уруғлик қарошани қанчалик чуқурга экасиз, мўл ҳосил олиш учун тупроқ қандай бўлиши керак, ер қанча етилади!..

Саволлар ёғилиб кетди. Қизгин суҳбатни индамай кузатиб турган Нурсултон Назарбоев гапга аралашди:

— Ислом Абдуғаниевич, раисни қийнаб юбордингиз, раҳмингиз келсин...

Лекин Каримов ўз мақсадига эришди: барча ёволиқа батафсил жавоб олди. «Алматига» ҳақиқатан ҳам жуда сарф қарош қилди. Бу ҳақда Ислом Каримовга жамоа ҳўжалигининг раиси А. Смиков батафсил сўзлаб берди. Уч йил муқаддам 150 гектарлик пайкалда 600 киши ишлаган, ҳосилдорлик эса ўртача 40 центнерни ташкил этган. Ҳозир ҳосилдорлик 10 баравар ошди. Бунинг устига, шу ерда ишлаган 16 киши ҳар гектардан 50 тонна картошка

олишни мўлжалламоқда.

— Бунга қандай қилиб, нималар ҳисобига эришасиз? — деб сўрашди Ўзбекистон Президентининг ҳўжалик раисидан.

У батафсил тушунтирмоқчи бўлди. Лекин унинг жавоблари Ислом Каримовни унчалик қаноатлантирмади.

— Қанча технология операция ўтказасиз, уруғлик қарошани қанчалик чуқурга экасиз, мўл ҳосил олиш учун тупроқ қандай бўлиши керак, ер қанча етилади!..

Саволлар ёғилиб кетди. Қизгин суҳбатни индамай кузатиб турган Нурсултон Назарбоев гапга аралашди:

— Ислом Абдуғаниевич, раисни қийнаб юбордингиз, раҳмингиз келсин...

Лекин Каримов ўз мақсадига эришди: барча ёволиқа батафсил жавоб олди. «Алматига» ҳақиқатан ҳам жуда сарф қарош қилди. Бу ҳақда Ислом Каримовга жамоа ҳўжалигининг раиси А. Смиков батафсил сўзлаб берди. Уч йил муқаддам 150 гектарлик пайкалда 600 киши ишлаган, ҳосилдорлик эса ўртача 40 центнерни ташкил этган. Ҳозир ҳосилдорлик 10 баравар ошди. Бунинг устига, шу ерда ишлаган 16 киши ҳар гектардан 50 тонна картошка

зиденти жиддий равишда бундай дейди:

— Бу йил биз Ўзбекистонга 200 минг тонна картошка етказиб берсак керак.

— Бу ҳар иккала томонга наф келтирадиган яхши, фойдали иш. Ўзбекистон Республикаси расмий делегациясининг амалий таширфи азалий дўстона муносабатларда кўп жиҳатдан бурилиш нуқтаси бўлди. Эндилкида икки йиллик давлат иқтисодиётни яқиндан бирлаштириш йўлига ўтиб олди.

— Олдинги тизимда қандай эди? — деди Нурсултон Назарбоев Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги мухбири билан суҳбатда.

— Қўшни Ўзбекистондан биз Москва орқали палта олардик. Биз етиштирган дон сизларга... Шимолий Кавказ орқали етиб борардик. Қанча ҳаражат қилинарди, минглаб одамларнинг қанчадан-қанча меҳнати беҳуда кетарди... Буларни ҳозир ҳисоблаб чиқиш қийин. Шу сабабли биз мустақам иқтисодий ҳамкорликни йўлга қўйишга аҳд қилдик. Сизларда ишлаб қўйилган маҳсулотларни ўзимизда ҳам ишлаб чиқаришдан аста-секин воз кечамиз.

Мисол учун олганда, икки қўшни ва қардош давлатда телевизор ишлаб чиқаришдан нима фойда? Иккала мамлакат бозорларини барча зарур маҳсулотлар билан тўлдиршга кафолат бўладиган иқтисодлаштириш зарур.

Кўплар Каримов билан Назарбоевнинг учрашувини қандайдир янги Марказий Осиё уюшмасини барпо этиш, деб ҳисобладилар. Ўй бу икки йиллик республика «ягона жабҳа»да сиёсий ва иқтисодий фаолият билан шўғулланиб, қўшни давлатларни эзиб ташлаб, Россия, Украина Беларусга ўз гапини ўтказмоқчи эмиш. Икки Президентнинг МДХ давлатлари бошлиқларига мурожаатномаси бундай уйдирмаларга жавоб бўлди. Бирор томоннинг зўравонлигисиз мустақам иқтисодий ҳамкорлик қилишга муваффақият келтириши мумкин. Хуллас қандайдир сиёсий устамонлик тўғрисида гапиршга ҳожат йўқ.

— Ўз-ўзидан равшанки, Россияда янги рубллари жорий этиш ҳақидаги қарор билан боғлиқ палла-партишлар иккала республика учун муайян қийинчиликларни аيجادга келтиради, — деди Ислом Каримов. — Аммо, биз ҳозирча рубль зонасида қоламиз.

Агар бизни мажбур қилмаслар, бу зонадан чиқмоқчи эмасмиз. Қирғизистоннинг тақрибси жуда изотроп бўлди. Менинг фикримча, миллий валютага ўтиш — бу ҳам инқилоб демакдир. Маълумки, инқилоблар яхшилик билан тугамайди. Хуллас, тенг ҳуқуқликлик асосида мулоқот қилиш, бир-бирига ўзаро ҳўрматинга рубль зонасидаги мамлакатларни ҳозирги қийин аҳволдан олиб чиқиши мумкин.

Бунга илова қилиб айтиш керакки, Нурсултон Назарбоев журналистларга расмий равишда пулни алмаштириш чоғида Қозоғистон фуқароларининг ҳуқуқлари камситилишига йўл қўймайсизини айтди.

...Йилкичилик — Қозоғистон учун аъёнаний тармоқ. Маҳаллий корхоналарда етиштирилган зотдор ағуқлар энг нуфузли совонларини олган. Бундан ташқари, зотдор отларни етиштириш республикага салмоқли валюта келтирмоқда. Шу сабабли, Ўзбекистон Президентининг йилкичилик билан қизиққанлиги тушунарлидир. У Қозоғистон пойтахти яқиндаги «Панфиловский» давлат ҳўжалиги наслчилик заводини бориб кўрди.

Майдонга зотдор ингиз отлари ва бекис Ахалтекин отлари бирин-кетин олиб чиқилди. Навбатдаги тулпор Президент олдида олиб ўтилганда Н. Назарбоевнинг қанчалик хурсанд бўлганлигини

тушуниш мумкин. Наслчилик заводининг директори ҳар бир тулпорнинг насли, унинг машҳур аجدодлари ҳақида батафсил сўзлаб берди. Шу пайт майдонда ажойиб бия билан тойчоқ пайдо бўлди.

— Мухтарам Ислом Абдуғаниевич, биздаги аъёнаний кўра, юқори мартабали меҳмон тойлорга ном қўяди, — деди наслчилик заводининг директори. — Бу ажойиб отнинг аждодлари медал билан тақдирланган. Унга «Ф» ҳарфи билан бошланган ном беринг, сўзинг ўртасида албатта «Г» ҳарфи бўлсин.

Бундай вазиятда кроссворд ечишда ном чиқарган мутахассислар ҳам ўзларини йўқотиб қўйишлари турган гап. Олдинга Каримов ҳам ўйланб қолди, лекин бир деқиқадан сўнг жавоб қилди: Фарғона! Бунга жавобан қараслар янгради. Сўнгга Ўзбекистон Президентига зотдор от совға қилинди. Нурсултон Абиевич бу отнинг махсус паспортини топишар экан, бундай деди: — Мана шу тулпор республикага асос қўйсин!

Бу тафсилотлар айрим кишилар учун арзимас бўлиб туялар, лекин аслида ундай эмас. Ўзбекистон делегациясини қозоқ дёғрида жуда самимий қутиб олишди. Мана шу самимийлик Ўзбек халқи билан яқин қўшниларини ўртасидаги ўзаро ҳўрмат, ўзаро манфаватли ҳамкорлик қилишга интилишнинг далоятидир. Бу айниса ҳозир, бозор иқтисодиётига ўтиш даврида жуда муҳимдир.

Шундай қилиб, Ислом Каримовнинг Алматига расмий таширфи тугади. Бу таширф ҳамкорликнинг сифатли асоси бўлиб қолди. Алматига вилояти бўйлаб сафар чоғида «қўшнинг тинч бўлса — сен тинч!» деган гаплар бекорга айтилгани йўқ. Шунинг учун ҳам иккала Президент МДХ давлатлари бошлиқлари кенгашини тезроқ чакришни йўлга қўйди. Бу кенгашда ҳаётини муҳим муаммоларни, биринчи навбатда ягона иқтисодий ҳамкорликни сақлаб қолши муаммоларини ҳал қилиш зарур.

Ниҳоят, имзоланган ҳужжатлар орасида Ўзбекистонга Қозоғистон галласини кафолат билан етказиб бериш тўғрисидаги ҳўжжати алоҳида таъкидлаб ўтмоқчимиз. Бунинг мазмунини тушунтиришга ҳожат бўлмаса керак...

Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Каримов 29 июль куни Тошкентга қайтиб келди.

Л. ЛЕВИН,
ЎзА махсус мухбири.

МДХ ДАВЛАТЛАРИНИНГ БОШЛИҚЛАРИГА МУРОЖААТНОМА

Кейинги вақтларда МДХ мамлакатларидаги иқтисодий ислохотларга, уларнинг ҳамкорлигини мустақамлаш ва ривожлантириш ишига беҳуда зиён етказилмоқда. Иқтисодиётни бирлаштириш соҳасида куч-ғайрат сарфлаш, МДХ доирасидаги ўзаро алоқаларни мувофиқлаштирувчи давлатлараро тузилмаларни барпо этиш соҳасида амалий ишлар қилиш ўрнига, айрим давлатларнинг минтақавий айирмачилиги, яқинлаштириш тобора анж олиб бормоқда. Улар қўшни давлатларнинг иқтисодий манфаатларига зиён етказиб бўлса ҳам танглидан мустақил равишда чиқиб олишга интиломоқдалар. Не машаққатлар билан эришилган аҳдлашулар бирёқлама ҳаракатлар билан тез-тез бузилмоқда. Жумладан, давлатлараро банк тузиш тўғрисида бир қанча парламентлар томонидан тасдиқланган шартномага ўринсиз равишда халақит берилмоқда ва оқибатда бу шартнома бажарилмай турибди. Биргаликдаги ҳафсизликка оид шартнома, молия-кредит сиёсатининг келишиб олинган қондалари писанд қилинмапти.

Мана шуларнинг ҳаммаси МДХ давлатларининг турли-туман соҳалардаги баҳамжиҳат ҳаракат майдонини бузиб, уларга бевосита иқтисодий зарар етказмоқда, бунинг устига одамларнинг ҳафсаласини пир қилмоқда, ҳокимиятга ишонсизликни тугдирмоқда, ижтимоий кескинликни хатарли равишда кучайтирмоқда.

Биз воқеаларнинг шу тарзда ривожланиб боришидан ташвишланиб, Сизларга ҳамдўстлик давлатлари бошлиқларининг йиғилишини ҳеч кечиктирмай ўтказишни, унда қўйидаги масалаларни муҳомаа этишни тақлиф қиламиз:

1. Мувофиқлаштирувчи-маслаҳат комитети тегишли шартнома лойиҳасини узил-кесил ишлаб чиққанини эътиборга олиб, иқтисодий иттифоқни ва унинг мувофиқлаштирувчи ташкилотларини тузишга оид қарор қандай амалга оширилаётгани ҳақида;

2. Давлатлараро банк тўғрисидаги битимни, энг аввало МДХнинг тўлов иттифоқини яратиш асосида давлатлараро кўп томонлама ҳисоб-китобларни дарҳол амалга киритиш ҳақида;

3. Биргаликдаги ҳафсизликка оид шартномани амалда бўлганга қадар МДХнинг стратегик кучлари тўғрисидаги битимларнинг бажарилиши ҳақида.

Давлат бошлиқларининг учрашувини август ойининг бошларида Москва шаҳрида ёки бошқа шаҳарда ўтказиш мумкин, деб ҳисоблаймиз.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти Нурсултон НАЗАРБОВЕВ
Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом КАРИМОВ.

Олмаота шаҳри,
1993 йил, 28 июль.

БИТИМ-ИМЗОЛАНДИ

29 июль куни республика Вазирилар Маҳкамасида Германия Федератив Республикасининг «Сименс» ҳиссасдорлик жамияти делегацияси аъзолари билан аяқловчи учрашув бўлиб ўтди.

Учрашувда республика вазири ва идораларнинг вакиллари қатнашдилар. Суҳбат чоғида германиялик меҳмонлар кўрсатилган эътибор ва иззат-иқромдан мамнунлиги изҳор этидилар. Ўзбекистон Республикаси

билан «Сименс» ҳиссасдорлик жамияти ўртасида Ўзбекистон ҳамкорлик тўғрисидаги битимга имзо чекилди. Ҳўжжатларни республика Бош вазирининг ўринбосари, таъин иқтисодий алоқалар вазири Ғ. Султонов ҳамда «Сименс» компанияси делегацияси бошлиғи, телеком-мункиациялар тармоғи департаментининг раҳбари Вольфганг Бухгольц имзолادилар.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИ РАЕСАТИНИНГ ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ЎН УЧИНЧИ СЕССИЯСИНИ ЧАҚИРИШ Тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раёсати қарор қилди:

Ўн иккинчи чакриқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ўн учинчи сессияси 1993 йил 2 сентябрда Тошкент шаҳрида чакририлсин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси

Ш. ИҶДОШЕВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил, 29 июль.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ўн учинчи сессияси муҳомамасига қўйидаги масалаларни киритиш назарда тутилмоқда:

1. «Маҳаллий давлат ҳўжалиги тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни лойиҳаси ҳақида (иккинчи ўқиш).

2. «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни лойиҳаси ҳақида.

3. «Ўзбекистон Республикаси Олий мажлисига сайлов тўғрисида»ги қонун лойиҳаси ҳақида.

4. «Қимматли қўроғлар ва фонд биржаси тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни лойиҳаси ҳақида.

5. «Давлат статистикаси тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни лойиҳаси ҳақида.

6. «Фуқароларнинг пенсия таъминоти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни лойиҳаси ҳақида.

7. «Судлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни лойиҳаси ҳақида.

8. Ўзбекистон Республикасининг ҳўжалик — проессуал кодекси лойиҳаси тўғрисида.

9. Ўзбекистон Республикасининг орденолари ва медаллари тўғрисидаги қонун лойиҳаси ҳақида.

10. «Ўзбекистон Республикаси маъбулот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари қунини белгилаш тўғрисида»ги қонун лойиҳаси ҳақида.

11. «Ўзбек имлосини лотин графикасига ўтказиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни лойиҳаси ҳақида.

12. «Ветеринария тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни лойиҳаси ҳақида.

13. Қимматли ва йўқолиб бораётган ўсимлик ҳамда ҳайвонлар турларини муҳофиза этишни қучайтириш ҳамда улардан фойдаланишни тартибга солиш тўғрисида.

Ана шу масалалар билан бир қаторда депутатларнинг муҳомамасига амалдаги айрим қонун ҳўжжатларига ўзгартиришлар ва тўлдиришлар киритиш, халқаро шартномалар ва конвенцияларни ратификация қилиш, шунингдек Олий Кенгашининг ваколатига киритиш бошқа масалалар юзасидан ҳўжжатлар киритиш таҳмин қилинмоқда.

ДАЛАЛАРИМИЗ МАРДИМАЙДОНЛАРИ



СУВЧИ, СУВОРИЙ ҲАМКОР

Ўйчи туманидаги Абдували Мўминов номли жамоа ҳўжалигининг Ганибой Малдобоев етакчилиги қилаётган бригадаси аъзолари ҳўсил тақдирини ҳал қилувчи ҳозирги паллада гўза парварлигини ушшоқлик билан олиб боришмоқда.

70 гектар ерга «Наманган-1» навили чигит қадалди. Майдонлар 35 нафар оилавий пудратчиларга бўлиб берилди. Чигитни еришга ўз намига бир текис ундириб олишга муваффақ бўлинди. Ўз вақтида олиб борилган агротехник ишлов ва парварлиш натижасида ниҳоллар гуркираб ривожлана бошладди. Лекин, тинимсиз ёққан жала 32 гектар майдондаги

ниҳолларни нобуд қилди. Қайта экилган чигитни тезда ундириб олиш ва ривожланиши учун барча куч ва имконият сафарбар этилди.

Машаққатли меҳнат зое кетмади. Тез орада ниҳоллар олдинчиларини «қувиб етди». Ҳозир ҳар туп гўзада 7—8 тадан бўлиқ кўсак бор. Шоаларини-ку қўяверасиз.

Ишининг шу даражага олиб келишининг ўзи бўлмади албатта. Механизаторлар Русат Акбаров, тажрибали сувчилар Шермамет Охунов, Мамадали Юнусов, Каримжон Юсуповлар қуни-тунга улаб меҳнат қилишди. Пудратчилардан Саидхон Аҳ-

мадалиева, Қўндузхон Мирзахалимова, Юсуфжон Исроилов ва Ёқутхон Аъзимовалар ўзларига биринтирилган майдонлардаги ниҳолларни алоҳида меҳр билан парвартиришди. Гўзалар таги юмшатилиб, бағона ўтлардан тозаланди. Вақтида озмиқландирилиб, сўта қондирилди. 30-тонна маҳаллий ўғит солинди. Зарарқунанда ҳашаротларга қарши биологик усулда курашилди.

— Меҳнатимиз натижаси ёмон эмас, — дейди Ганибой ака. — 40 центнерлик маррани кўзлаб турибмиз. Худо хоҳласа юзимиз ёруғ бўлади.

Яхши дам — меҳнатга ҳамда. Дала шийпоилари меҳнатчиларнинг иккинчи уйига айлантилган. Улар баракали меҳнатдан сўнг мириқиб ҳордиқ чиқаришлари учун шароит етарли. Шийпоилар атрофига экилган сабзавот, ширин-шакар поллиз маҳсулотларидан баҳараманд бўлишмоқда. Тўшлиқда бепул иссиқ овқат ташкил этилган. Хуллас, кузда олинадиган ҳўсил салмоғини режадагидан ошириб бажаришлари учун барча имконият мавжуд.

М. ҚОДИРОВ,

СУРАТЛАРДА: Бригада бошлиғи Р. Малдобоев (ўнгда) механизатор Р. Акбаров, пудратчилар О. Хошимова, С. Каримова ва Ф. Абдураҳимовалар чигитни ишларини бошлаб юбордилар.

Суракташ: А. ЮСУФОВЕВ.

ҲАМ ДОН, ҲАМ ОЗУҚА

Ғелла — риқ-рўзимиз. Дастурхонимизни нониз таъсаввур этиш қийин. Бунинг дилдан ҳис этган Ғаллазор тумани мириқилари аини қунарда ғалла ўрим-йигими сўратини сўсайтирмай, ушшоқлик билан меҳнат қилмоқдалар. Ҳозиргача 25 минг гектар майдондаги ҳўсил йиғиштириб олинди. Давлат оморларига 26,5 минг тонна сара дон тўкилди.

Ўрим-йигини ишлари ниҳоясига етиш арафасида. Ғаллазорларда жами 215 қонбай ва бошқа техника воситалари ишлатилипти. Иш қонбейер усулида ташкил этилган. 150 автомашина ёрдамида дон оморларига, сомон эса фермаларга пешмашини ташилтипти.

А. РАҲМОНОВ.

Ҳосилдан бўшаган майдонларга ҳайдов тракторлари киритилиб, шудгорлар ишлари ҳам бир йўла амалга оширилмоқда. Ҳамкасбларига намуна кўрсатиб ишлаётган моҳир комбайнчи Абдураҳмон Холмуродов шу кунгача 169 тонна; Парда Очилов 151 тонна, Илс Қалиев эса 221 тонна ғалларни ўриб-йиғиб олишга муваффақ бўлидилар.

Туманининг «Зарбулоқ» ва Э. Исмомов номли давлат ҳўжалиқлари, «Музболоқ» ижара-ширкат ҳўжалиғи мириқилари, айниқса, Фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Бу ҳўжалиқлардаги ғалладан бўшаган майдонларга маккажўхори экин ишлари ҳам бошлаб юборилди.

А. РАҲМОНОВ.

МУХБИРИ.



САХОВАТИ СЕРОБ, НЕЪМАТИ ТОТЛИ

Августда замин саховати яққол намоён бўлади. Ўз дала-сида, томорқаларда туғу кун тер тўққан соҳибдор-ларни мўл-кўл ҳосил қўлини қўлади. Йил бошида бўл-гуси ҳосилга замин ҳозирланган эди. Мана энди эл-юрт дастурхони ранго-ранг узум, тилларанг ўрик, зумрад ол-хўри, нок, олма ва бошқа мевачеваларга серобдир. Ле-кин августнинг энг тотли неъматини ширин-шакар қовунар ва тарвузлардир.

Августда қушлар ва ҳайвонот олами ўз таъмили бў-йича яшаб, турли тараллудга тушади. Ёзнинг сўнгги ойида қатор қушлар жанубга қайтиб кетади. Улар қиш мўътадил бўладиган ўлкаларда ўзларини соғиниб асраб, қўллаб-қувватлаб, яна биз томонларга қайтиб келишади. Бир қатор қушлар, жумладан, чўч қўнғир, авдотка лойхўраги пардани тўкиб, узок сафар олдидан таналарига ёғ тў-лашади. Уй чўчқуғи, майна навабатдаги бола очилиши билан банд. Айниқса чўчқулар бола очилиши ихти қўри-шади. Ёз давомида улар 3—4 марта бола очиб, воғга ет-казишади. Бу жуда фойдалидир. Чунки кўп соғил палло-ларини боқиб учун чўчқулар ҳар хил хашаротлар, улар-нинг гўмбакларини ушлаб келиб, шу тариқа деҳқонларга ёрдам қилишади. Чиндан ҳам чўчқулар тўғрисида ҳар хил янгиликлар юришга қарамай, улар табиатдаги энг фойдали қушлардир. Чўчқулар кўп доғни еб қўйи-шади, деган гаплар учналик асоси эмас.

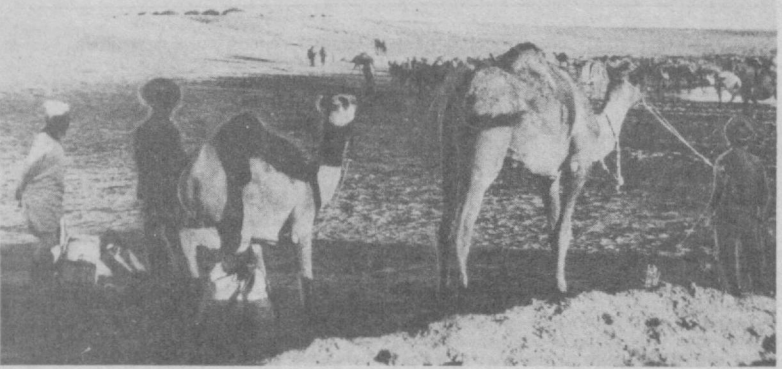
Амударё ва Сирдарё, Сангзор ва Зарафшон соҳиллари-да, Сурхондарёдаги тўқайларда бу йил туҳмудан чиққан киргонул болаларини учратиш мумкин. Улар эндиликда бир жойда туришмайди. Ўзлари мустақил ҳаракат қили-шади. Лекин сув ичгани она киргонул боқилигида бо-ришади. Туҳда ҳам онаси атрофига тўланишади. Шу та-риқа улар ўзларини хавф-хатардан асрашади. Зеро, ав-густда майда йиртқишлардан шоқол, тулки, қорсақ, қа-миш ва чўл мушуклари тажовузорлик кўрсатиб, ўзлари қушчаларга ҳужум қилиб қолмасдан болаларини ҳам овға ўргатишади.

Гарбий Тянь-Шань тоғлари оралиғидаги дараларда йиртқи қушлар болалари уч қадриятга ҳавога кўта-рилиб, ўлка излаётганини кўриш мумкин. Бу йиртқи қушларнинг ингоҳи ўткир бўлиб, узок масофадан туриб майда ўлжани бемаълор кўра олади. Чўқиларда эса тоғ қоплини ўзининг янги авлодини воғга етказмоқда. Бу ноёб ҳайвон давлат муҳофазатига олинганга 50 йилдан ошди. Натижада мушуклар тоифасига кирадиган бу йирт-қишлар сон икки ҳисса кўнайди. Лекин бу ҳали етарли эмас. Айтишларига қараганда, асримишнинг бошида тоғ қоплилари шувчаллик кўп бўлган эканики, Тошкент атро-фидаги бозорларда унинг терисини атиги 3 сўмдан сотиш-ган.

Тоғларда қўнғир айиқ ҳам умрғуздорлик қилади. Ав-густда айиқлар асосан ўт-ўланлар билан озиқланишади. Ёз охирида айиқлар таналарига кўпроқ ёғ тўлаш учун зўр бериб овқатланади. Зеро, тўллаган ёғ билан у қиш давомида уйқуга ётиши жоиз.

Деҳқонлар учун августда ҳам таъминот серобдир. Ова табиат кечқурун ва эрталабни соатларда ҳамон қуш ва даррандаларнинг овозлари билан тўлиб-тошади. Бундай лаҳзаларда табиат қўйида бўлиш кишига бир олам завоқ бағишлайди.

А. ЛЕСНЯК.



ПИШИҚЧИЛИК ПАЛЛАСИ

Август Рим императори Октавиан Август шарафига қўйилган. У Юлий Цезар-нинг набира жияни — во-рисини бўлган. Август эрагача бўлган 27-йилдан эра-миз-нинг 14-йилгача ҳукм-ронлик қилган. У календарь ҳисобида тўлғаниб қолган фарқири ислоҳ қилиб тутат-ган.

Мучал йили ва ўн икки бурж ҳисоби бўйича 22 ав-густга асад, 23 августдан бошлаб субнобуллар, Жумху-рийиямизда август пахта ҳо-силга ҳосил қўладиган ой ҳисобланади. Бироқ июль ойига нисбатан қунар қис-қариб, об-ҳаво бироз сал-қилган. Лекин баъзи қунарлар ҳаво ҳарорати +40 даражагача кўтарилади. Ав-густ ойида турли хил са-йиллар ташкил этилади. Сун-була кириши билан жану-бий йилотларидан пахта йи-ғим-терими бошланади.

Қурамизнинг шимолий ярим шарида август ойида-ги она табиат ҳамма жойда

бир хил бўлмайди. Овро-сеёнинг шимолий ва шимо-ли-шарқидида ва Канаданинг шимолидаги катта ҳудудлар-да август ойининг охирида қуш фасли бошланади. Ев-ропа ва Осиёнинг мўътадил кенгликларидан дон экинлари ҳосили етилиб қолади. Ук-раина, Қозғистон, АҚШ-нинг шимолида, Канаданинг жануби ва жануби гарбиди дон экинлари ўрими бош-ланади. Бугдой ўриб олинган далалардан олтин куз нафа-си келиб туради. Ой охири-да қайин даракларидида са-риқ қониллар вужудга кела бошлайди. Сўнгра жука, шумтол барглари лимон ран-гига киради, тоғ терагида қизил ва гунашшаранг бар-глари пайдо бўлади.

Шимолий Кўб атрофида, йил давомида муз билан қоп-ланиб ётадиган арктик ҳав-зада планктонларнинг «гул-лаши» бўлиб беради. Бу ҳо-диси уч-тўрт метр чуқурлик-даги сувларнинг илши ту-файли содир бўлади. Арктик

ороллар ва Шимолий Муз океани соҳилларида август охирида «қушлар бозорла-ри» тарқақ қолади. Қушлар-нинг болалари ўсиб улғая-ди. Тундрада майда мевалар — голубина, брусника, морашкалар кўк, қизил ва сариқ рангларда пишиб ети-лади. Августда Шимолий Муз океанида кемалар юра-диган йўллар муздан ҳоли бўлади, шунинг билан бирга айни вақтда вегетация ни-ҳоясига яқинлашиб боради.

Август ойи охирига ке-либ Осиё Марказий қисми-да ҳам, Сайн ўлкасида ҳам қуш фасли бошланади. Ўрта деңиз соҳилларидаги жану-бур маисини бир оз пасаяди. Пиреней ярим ороли яна кўркамлашади. Корей, Хи-той, Хиндистон, Африка шимолидаги саванналар, Мексика ва Жанубий Аме-риканинг шимолий қисмларида ёмғирли масвум давом эта-ди. Натижада дарёлар суви кўпайиб тошади. Хиндих-

тойдаги 30 минг квадрат километр келадиган далалар-ни Менам дарёси суви бо-сади. Баҳорда эни 3 кило-метр келадиган Иравади дарёси 12 километргача ке-тайиб кетади.

Амазонка ва Парана ҳав-залари оралиғида сурункали ёмғирлар бошланади. Пата-гонияда қалин қор қоплами эриб тугайди.

Қорлар оловли Ер оро-лидагина қолади. Тоғлик ту-манларда эса изгиринли қу-руқ совуқлар тинимсиз да-вом этади.

Африка жанубида, Конго ва Ангола оралиғида эрта баҳорги ёғингарчилик ма-всуми киради. Африка қитъа-сининг жанубий чеккасида баҳорги қуруқчилик бош-ланади.

Австралия жанубида қу-руқ қучли шамоллар «уйғо-нади». Налларбар ясси те-кислиги ва Катта Австралия қўлтиги соҳилларида қу-рғоччилик бошланади.

Тўхтаҳўжа МАХМУДОВ, табиатшунос.

ЧОЙ ДАМЛАШ СИРИ

Баъзи бировларга чой дамлашдан осон иш йўқдек. Аслида бундай эмас. Тотли, хушбўй, баҳри дилингизни очадиган, чарчокни ёзади-ган тарзда чой дамлашнинг қатор талаблари бўлиб, уларга риоя қилсангиз, чин роҳат оласиз.

Албатта, чойнинг таъми унинг навиға боғлиқ. Лекин уни сақлаш янада муҳим роҳдир. Уй шароитида қу-руқ чойни пишиқидишларда қопқоғи ёпиқ ҳолда сақла-ган маъқул. Бегона ҳиллар-ни қуруқ чой дарҳол ўзига

сингдиради, шунинг учун бундай нарсаларни одисроқ-да сақлаш жоиз.

Қаттиқ сувда чой яхши дамланмайди. Унинг тарки-бидаги хушбўй моддалар тўла чиқиши учун тоза, юм-шоқ сув зарур. Чойнинг ва-тани Хитойда катта шаҳар-маларидан сув олиб келиб, чой дамлашнинг тўғрисида ёзма манбааларда сўз юри-тилади. Ҳар сафар чой дам-лаганда сув ҳам янги қай-наган бўлиши шарт, қайта қайнатилган сувга дамлан-

ган чойнинг таъми бузилади. Сув шарақлаб қайнаган пайти дамланган чойнинг хушбўйлиги ўзгача. Чой дамланадиган идиш ҳам кат-та аҳамиятга эга. Ёнг маъ-қули — чинни чойнақдир. Темир, алюминий идишлар бўйинг учун ярамайди. Чой-ни дамлашдан олдин чойнак-ни албатта, қиздириш талаб этилади. Шу мақсадда чой-нак қайноқ сувга чайилиб, тоза сочқ билан артилади ёки бирор йўл билан олов тафтида иситилади, лекин

ортиқча қиздириб юборил-маслиги керак. Бу ҳолда чой таркибидаги ақсарият моддалар куйиб, таъми ачиқлашади.

Чойнакка қуруқ чой таш-лангач, дарҳол шарақлаб турган қайноқ сув қўйила-ди. Ёрим тўлғазиб, мундат ўтгач, устига яна сув қў-йиш ҳам мумкин. Лекин энг яхшиси, бир йўла етарлича сув қўйиб, чойга 3—5 ми-нут дам бериш аини мундо. Хитойлик олимларнинг сўн-ги тадқиқотларига қараган-да, сақиз минутдан сўнгги-на дамба қўйилган чойдаги жамини моддалар сувга ўта-ди. Нима бўлганда ҳам, дамланган заҳоти чойни қай-

тариб, ичишни, бошлаш бу неъмат лаззатидан 60—70 фоизга ўзни маҳрум қилиш демакдир.

Дам беришганда чой на-влари хисобга олинади. Қора чойга тўрт минут, кўк чойга 5—8 минут, сифати пастроқ навларга 8—10 минут дам берилади. Дамга қўйилган чойнакни сочқ билан ёки махсус ёпғич билан ўрашни унутманг.

Айтилганларга риоя қил-сангиз, бу неъмат чиндан ҳам «жон озиғи» эканлиги-ни амалда сезишингизга шубҳа йўқ.

Мухаббат ҚОДИРОВА, уй бекаси.

ЭЛЛАР, ЭЛАТЛАР...

● Хиндистонликлар сут, қаттиқ, қаймоқ истеъмол қи-лишади-ю, бироқ ситир гуш-тини еишмайди.

● Бразилияда бир тоифа одамлар яшайди. Улар ялан-ғоч юришади, номуш қилиш-майди, аммо бировнинг ол-

дида овқат ейишдан жуда-жуда уялишади.

● Сахрон Кабирнинг мар-казий қисмида яшовчи кўч-манчи араб қабилаларига мансуб одамлар жазирама иссида бир қўлутум сув ич-масдан, нонуштада еган бир

дона хурмо меваси билан кечгача қаноат қилиб юради-лар.

● Японлар деңгиз ҳайвон-ларининг гўштини севиб истеъмол қилишади; айниқса сақиззоқ гўшти улар учун жуда тоғли ҳисобланади.

● Африкадаги массан ва самбур қабилалари нукул сут билан озиқланишади.

ЭНГ БАДАВЛАТ КИШИ

● АМЕРИКАДА чоп эти-ладиган «Форчун» журна-ли ҳил малаканинг энг бадавлат кишилари рўйхати-

ни эълон қилади. Бу йил япониялик Цосуки Цукум ушбу рўйхатнинг биринчи поғонасидан ўрин олди. У

юртидаги кўплаб меҳмонхо-на ва темир йўллар эгаси-ди. Цукумнинг бойлиги ка-мида 9 миллиард доллар ҳисобланмоқда.

АВГУСТ		ЖАР ФАСЛНИНГ ЎЗ ЖИСЛАТИ БОР			
ДУШАНБА	2	9	16	23	30
СЕШАНБА	3	10	17	24	31
ЧОРШАНБА	4	11	18	25	
ПАЙШАНБА	5	12	19	26	
ЖУМА	6	13	20	27	
ШАНБА	7	14	21	28	
ЯШАНБА	1	8	15	22	29

ТУРФА ОЛАМ

2 МИЛЛИОН
СЎМЛИК ЧИПТА

● ЖАМБУЛ авиация о-рида энгилма «ЯК-40» са-молётида Грозний шаҳрига «антиқа» ўриш қилди. Ви-лоят марказида истиқомат қилувчи бир киши рафиқан билан Чечен Республикасига — уқасининг тўйига худлик билан бориши керак эди. Улар ҳеч иккиламий ҳаво «таксисидан» фойдаланишга қарор қилишди. Самолёт бекаси одадгадидек ўттиз кишига эмас, балки бор-йўғи икки йўловчига хизмат қил-ди. Уч кундан сўнг «ЯК-40» худди шу йўловчилар билан Жамбулга қайтди. Яқин ка-ришдошиникига тўйига бориб-келиш бу оилга икки мил-лион сўмга тушди.

● ДОВЖОРА ПЕГГИ
● ОГИРЛИГИ 21 кило-грамм бўлган олти ёшли Пегги Австралида яшайди. У норасийи равишда дунё-даги энг катта мушук ҳи-собланади. Пегги кунига уч баъка махсус мушук кон-сервасидан ташқари ярим килограмм гўшт ёки балнқ-

ни паққос туширади. Яқин-да жонивор ўзининг ақли, довораклиги билан бекорга этасининг эркатойи эмасли-гини исботлади. Воқеа бун-дай бўлган: йўл бекаси Пенни Коллинзнинг икки боласи — олти ёшли Митч ва уч яшар Хелен ҳовлида-ги қуришда ўйнаб ўтири-шарди, тўсатдан ҳаммаёқ ёна бошлади. Шунда фало-кат юз беришини сезган Пегги ўзини ўтга урди-да, аввал Хелени, сўнгра Митч-ни қўйлағидан тишлаб хавфсиз жойга ўтказиб қўй-ди. Ёнғин содир бўлган ерга етиб келган ўт учирувчилар-нинг айтишича, мушук бола-ларини ўлимдан қутқариб қолган. Коллинз хоним семимли мушуги номзодини Гиннеснинг рекордлар кити-бига қўймаган, чунки Хим-ми лақабли оғирлиги 20 ки-лограммдан ортиқ бўлган мушук рекордчи ҳисоблана-ди.

Лекин, эгасига бўлган са-доқат ва жасоратини ҳисоб-га олганда Пеггининг олдиға тушадиган жонивор топилма-са керак.

ХАНДА

Мушталашув аини қизиган пайти. Тўсатдан иккила бокс-чи ҳам ҳаракатдан тўхта-ди. Ҳакам сўради:

— Нима гап?

— Спорт шарҳловчиси шувчаллик тез гапиряптики, биз уйғурчалма қолдик! — дея жавоб қилишди боксчи-лар.

Танқидчи бир ёзувчидан сўради:

— Сизнингча, бу йил нашрдан чиққан китоблар-дан қайси бири тузулроқ? — Ҳа...а... Тўғриси, бир нима дейишим қийин, биро-дар... Чунки бу йил мен ати-ги бир китоб чоп қилдир-дим!.

Бир сайёҳ қишлоқда исти-қомат қилувчи аёлдан сўра-ди:

— Бу ерда чиндан ҳам иссиқ бўлиши ростми?

— Ҳа-да. Кеча мен ситир соғайтганда, пақирга тушган сут қатиқча айланаверди!

Меҳру муҳаббат билан

термулишаётган бу гўзал

чехраларга назар таш-

лаб шодланасан киши.

Чунки дилбар қизлар

нинг шу боқилларида

гўё ҳамма нарса — му-

лойимлик ҳам, самимий-

лик ва тортинчоқлик ҳам,

ишонч ва хотиржамлик

ҳам бор. Улар соҳиб-

жамоллигини чиройли

либос, марварид тақин-

чоқлар, қирқ ўрим ўри-

ган сочлар янада зебо-

лаштириб юборгандек...

СУРАТДА: қуртимиз

сулувлари.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ

олган сурат.



Бош муҳаррир Н. ЕҚУБОВ.

Рўнома таҳрир ҳайъати: Н. ҚАЙОМОВ, М. ИСЛОМОВ, М. МИРЗАЕВ, Ҳ. РАҲМАТИЛЛАЕВ, М. ҚАЙОМОВ (бош му-ҳаррир ўринбосари), С. САЙДАЛИЕВ (бош муҳаррир ўри-босари), О. ГОҒОРИЕВ (масъул котиб), Н. ОРИФЖОНОВ, К. РИХСИЕВ, Э. ИБРОҲИМОВ, Р. БОБОМУҲАММДОВ.

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Респу-бликаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Ўз-плодоовощинпром» концерни, Ўзе-бекистон Республикаси Алдия вазирлиги, «Қишлоқ ҳақиқати» журналистлари жа-моаси.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32.

ТЕЛЕФОНЛАР. Мухаррир бўлими: 33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб—33-09-93, Масъул котиб ўринбосарлари—32-56-25. Деҳқончилик бўлими—32-56-35, 32-54-51, 33-09-93. Қайта ишлаш санъати бўлими—32-56-31. Иккитомли ҳаёт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими—32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими — 32-56-33. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-09-93. Аҳборот ва спорт бўлими — 32-54-54. Шикоят, хат ва маммурий органлар бўлими — 32-54-49, 32-54-52. Бездатиш бўлими — 32-58-79.